

Det kongelige kommunal- og moderniseringsdepartementet

Oslo, 31.08.2020

Høringsuttalelse – Byggkvalitetutvalgets rapport «Forsvarlig byggkvalitet»

Vi svarer med dette på vegne av faginteresseorganisasjonen Norske interiørarkitekters og møbeldesigneres landsforening (NIL). NIL representerer interiørarkitekter med masterkompetanse. Det er interiørarkitektens fagfelt og bidrag inn i prosjektering som er utgangspunktet for denne uttalelsen.

Vår konklusjon er at det er riktig å endre flere av virkemidlene slik de fungerer i dag i Plan- og bygningslovgivningen. Fra interiørarkitektens faglige ståsted, har spesielt systemet med ansvarsrett og tiltaksklasse store mangler. Systemet er unødig komplisert, samtidig som det ikke er treffsikkert når det gjelder ansvarsplassering. Her må det gjøres endringer for å sikre forsvarlig byggkvalitet.

Det er viktig at tiltakshaver kan forholde seg til en byggeveileder hvor alle prosjekterende fagfelt er inkludert med beskrivelse av ansvarsområder og rollefordeling i prosjekteringen. Her må også tiltakshaver få klare føringer på hvordan de skal gå i gang, hvem de bør ha med inn i sitt prosjektteam og når de forskjellige partene aktiviseres.

Hvis systemet for ansvarsrett avvikles, blir det tydeligere at det offentligrettslige ansvaret ligger kun hos tiltakshaver – og at profesjonelle aktør i prosjektene har det privatrettslige ansvaret overfor tiltakshaver for sine faglige bidrag.

For å underbygge våre synspunkter og for å gi et helhetlig bilde av dagens situasjon, har vi innspill til både del 1 og 2. Innspillene følger høringsrapporten kronologisk.

Del 1

Under Bygge- og anleggsnæringen, kapittel 3.2 *Byggeprosess og aktører*, refereres det til de tradisjonelt prosjekterende aktørene tiltakshaver hyrer inn: *Arkitekter, tekniske rådgivere og spesialrådgivere*. Mange interiørarkitekter opplever at vårt fagfelt refereres til eller forkortes til *arkitekt*. Dette kan også ha vært hensikten her, altså å bruke arkitekt som en sekkebetegnelse for flere fag, men det hadde vært tydeligere dersom vårt fagfelt ble beskrevet eksplisitt i oppramsingen. Interiørarkitekten besitter dyptgående kunnskap innen alle byggkategorier. Vårt arbeid omfatter i all hovedsak innvendige arbeider med utgangspunkt i funksjonsbehov, logistikk, fremtidssikting, gjenbruk, leietaker og utviklers behov, produkt- og materialkvaliteter og estetisk utforming innenfor lover, regler og anbefalinger. Utover dette erfarer vi at vår kompetanse er stadig mer etterspurt i forbindelse med utviklingen av bygulv, brukbarhet, konseptualisering av byggeprosjekter og arbeidslivstendenser.

Årsaken til at vi understreker dette, er at det setter premissene for all videre tekst: Interiørarkitekten er helt utelatt i rapporten og er tilsynelatende ikke en del av prosjekteringen. Dette er ikke realiteten i dagens byggebransje. For at vi skal kunne beskrive vårt fagfelt som en del av løsningen for å sikre

bedre byggkvalitet, er det viktig å etablere kunnskapen om at interiørarkitekten deltar svært aktivt i byggprosjektering. Å *ikke* ta dette med i premissene her, tilsier at en stadig viktigere aktør i byggebransjen vil fortsette å operere i en mellomsonen når det kommer til ansvar.

Som det beskrives i kapittel 4.4 *Årsaker til (...): Tiltakshaver og prosjekterende er de som i størst grad har mulighet for å redusere omfanget av byggfeil*. Videre beskrives det at slike feil ofte oppstår i *grensesnitt og gråsoner mellom fagområdene*. Vi er et fagfelt med mye kunnskap som bidrar innenfor alle de 10 punktene i Bygg21s kvalitetsprinsipper (boks 4.1). Dette innebærer at interiørarkitekten opererer i et grensesnitt mot både arkitekt, landskapsarkitekt og andre tekniske rådgivere. Her øker faren for at koordineringen mellom de ulike aktørene ikke er god nok, og at kommandolinjer, bestillinger og ansvarsfordeling ender opp med svært uklare grensesnitt.

I kapittel 5.3 *Ansvar* vises det til ansvaret tiltakshaver har i et byggeprosjekt og hvordan denne kan videreføre ansvar. Her blir svakheten ved dagens situasjon tydelig i og med at vårt fagfelt ikke har plass inn under noen av ansvarsområdene. Siden realiteten er at vi prosjekterer innvendige arbeider, er et av resultatene at arbeid utføres dobbelt. Et prosjektunderlag som er utarbeidet og kvalitetssikret av interiørarkitekten, må gjennomgås på nytt av arkitekt siden denne er ansvarlig søker. Et typisk eksempel på dette er sikring av at gjeldende UU-krav er ivaretatt. Interiørarkitekten utformer både planløsning og beskrivelser av overflater, materialer og farger, mens det er arkitekten som er ansvarlig søker og som har ansvar for at blant annet TEK-krav og lover ivaretas. De må altså bruke tid på å sikre en løsning utformet av andre aktører. Dette gir arkitekten unødvendig merarbeid og er sløsing av ressurser. En slik prosjektstruktur er helt vanlig i dag og er selvfølgelig kostnadsdrivende for både entreprenør, byggherre og leietaker/bruker. Dersom systemet var annerledes, ville tid som brukes på slik dobbel gjennomgang i prosjektene, kunne vært spart eller omdisponert til andre deler av prosjekteringen. Dette ville være ett grep for å sikre bedre byggkvalitet.

Under kapittel 5.4 *Kompetanse* er heller ikke interiørarkitektens fag nevnt eksplisitt. NIL er en interesseorganisasjon som representerer interiørarkitekter med masterkompetanse. Det er viktig at interiørarkitekten med egnet utdanning og kompetanse får muligheten til å ta en ansvarlig rolle for eget arbeid i prosjektene de er engasjert i.

I rapporten (kap.3.4) er digitalisering og BIM-prosjektering nevnt som områder i utvikling som dermed gir muligheter for fremtiden. NIL ser også stadig større etterspørsel fra byggherrer og utviklere om tverrfaglig samarbeid allerede fra oppstart av prosjekter, noe som også er en viktig del av framtidsperspektivet. Interiørarkitektene har god erfaring med BIM-prosjektering når vi sitter på gårdeiers side og er aktiv med i detaljering.

Allikevel ser vi at det som oftest blir til at vi ikke inviteres til å delta aktivt i BIM-koordineringen på linje med andre fag. Dette kan ha med uklart ansvar å gjøre siden arkitekt til syvende og sist i dag må stille seg ansvarlig for interiørarkitektens arbeider. Det kan også være uklare roller, gitt at interiørarkitekten ofte har vært leietakers konsulent inn i byggeprosjektet, mens de andre prosjekterende har jobbet direkte for byggherre eller entreprenør slik sedvanen er. Vi ser denne strukturen som nok et eksempel på en stivnet organisering som ikke evner å ta opp i seg kompleksiteten, mangfoldet i prosjekteringsgruppene, og nye alternative entrepriseløsninger hvor tett samarbeid og åpenhet er viktige premisser.

Del II

I rapporten vises det til flere problemstillinger knyttet til dagens ansvarssystem. Ref. våre innspill til dette tema i Del I, mener vi at vårt fag skulle vært med i beskrivelsen i kapittel 10 hvor problemstillingene knyttet til dagens situasjon er presentert. Følgelig også som en del av løsningen som anbefalingen i kapittel 10.3 konkluderer med.

Slik situasjonen er i dag hvor interiørarkitekten ikke er en av de ansvarlig prosjekterende, har vi heller ikke det privatrettslige ansvaret overfor tiltakshaver. Dette fordi mange av de områdene vi jobber med i prosjektering, allerede hører inn under andre fags privatrettslige ansvar (i tillegg til det offentligrettslige), som oftest arkitektens. Ved å tydeliggjøre at det offentligrettslige ansvaret ligger kun hos tiltakshaver hvis systemet for ansvarsrett utvikles, vil det være mulig for interiørarkitekter som kan vise til egnet kompetanse og erfaring, å bidra som profesjonell aktør inn i prosjektene med privatrettslig ansvar overfor tiltakshaver for sine faglige bidrag på lik linje med andre prosjekterende.

Her vil man kunne inngå avtaler om oppgaver og ansvarsområder før prosjektet starter opp, slik at man unngår gråsoner og overlappende ansvarsområder. Dette vil gi interiørarkitekten en tydeligere rolle i prosjektene uten at det med dette blir *flere* prosjekterende – vårt fagfelt er som beskrevet allerede inne i prosjekteringen. Utviklingen går mot at interiørarkitekten får stadig mer omfattende engasjementer allerede i utviklingsfasen i prosjekter. Vår kompetanse og erfaring innen interiørfaget er på vei inn i retningslinjene for fremtidens byggenæring. Tiden er overmoden for å et bedre fungerende system på plass for å klargjøre det reelle prosjekteringsansvaret.

Slik vi ser det, kan løsningen ligge i rapporten fra Byggkvalitetutvalget hvor ansvarsretten foreslås flyttet fra foretaksnivå/faglig ledelse til individnivå for å sikre at riktig bemanning faktisk er direkte engasjert i prosjektarbeidet. Dette kunne inngå i et system hvor for eksempel en mastergrad i kombinasjon med arbeidserfaring gir kvalifikasjon innenfor ansvar. Alternativt kunne det jobbes frem en god løsning med generelle krav og kriterier for at en skal kunne ha ansvar for egne arbeidere. Uansett vil mange innenfor vårt fagfelt ved å vise til utdanning og relevant prosjekterfaring, være godt egnet til å kunne huke av på en slik «sertifisering» og kvalitetssjekk. Om dette skal være en sertifisering av enkeltindivider på åremål, er vi usikre på. Det vi er sikre på, er at dette må være en frivillig ordning. Den faglige interessen og det faglige spennet innenfor vårt fagfelt er svært stort. Det viktigste er å la interiørarkitektene som har interesse og kompetanse til å stå ansvarlig for egne arbeidere i prosjektene, få muligheten til å bidra.

For at løsningen skal fungere, forutsettes det at det utarbeides en byggeveileder som tiltakshaver må forholde seg til, og hvor fagfeltet til alle prosjekterende, inkludert interiørarkitekter, beskrives med ansvarsområde og rolle i prosjekteringen. Det må gis klare føringer på hvordan de skal gå i gang, hvem de bør ha med i sitt prosjektteam og når de forskjellige partene aktiviseres.

I rapporten (kap.11) diskuteres også muligheten for obligatorisk kvalifikasjonskrav i forbindelse med muligheten for å lovregulere kompetansekrav. Her trekkes byggets brukbarhet frem som et mulig område for lovregulering siden dette kan knyttes opp til helse og sikkerhet. Brukbarhet sammen med effektivisering, fleksibilitet og fremtidssikring er blant noen av behovene som oppdragsbeskrivelsene fra byggherrer og utviklere inneholder i dag og som er gode eksempler på hva interiørarkitekten forventes å kunne bidra med inn i prosjektering.

I kap.11.2 nevnes muligheten for lovregulering av yrkestittel hvor arkitekten brukes som eksempel. Her er det beskrevet at en slik lovregulering kan bidra til å heve kompetansenivået i næringen. Dette er også interessant for vårt fagfelt, og bør være med i en slik vurdering. Utdanning er hovedkilden til kompetanse og en beskrivelse av nivå. I motsetning til arkitekt, kan interiørarkitekten avslutte sine studier etter bachelor og fremdeles være en god fagutøver på mindre komplekse oppgaver. På sikt kan man se for seg at utdanningen tilrettelegges slik at mastergrad gir en lovregulert yrkestittel også for interiørarkitekten. På samme måte som for andre fag som eventuelt får denne endringen, må det tilrettelegges for videreutdanning for å sikre at aktører som i dag ikke besitter formell teoretisk kompetanse også kan kvalifisere seg til en slik lovregulert yrkestittel.

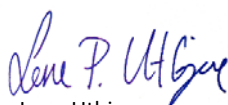
Interiørarkitektens fagfelt og bidrag utgjør i dag en betydelig del av prosjekteringen og kan ikke utelates fra det videre arbeidet som skal gjøres for å forbedre systemet og dermed sikre god byggkvalitet for fremtiden. NIL ser frem til å dele mer erfaring og kunnskap i neste fase av dette arbeidet – og ønsker å delta i innspillmøter.

Med vennlig hilsen

**Norske interiørarkitekters og
møbeldesigneres landsforening**



Monica D. Heck
President
900 31 230
president@nil.no



Lene Utbjørge
Visepresident
915 96 944
visepresident@nil.no



Bjørg Eva Røssaak
Leder i Profesjonskomiteen
977 82 526
bjorgeva@zinc.no



Mona Lise Lien
Daglig leder
971 76 230
mona.lise.lien@nil.no